

<https://doi.org/10.15407/sofs2026.02.003>

УДК 330.341.1

В.П. СОЛОВЙОВ, доктор економічних наук,

головний науковий співробітник

ДУ «Інститут досліджень науково-технічного потенціалу

та історії науки ім. Г.М. Доброва НАН України»

бульвар Тараса Шевченка, 60, Київ, 01032, Україна

e-mail: solovyov.vp@gmail.com

<https://orcid.org/0000-0001-5087-9007>

ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ ІННОВАЦІЙНИХ СТРУКТУР: ПОРІВНЯЛЬНИЙ АНАЛІЗ УКРАЇНИ, ЄВРОПИ ТА США

У статті висвітлено результати дослідження еволюції та сучасного стану правового регулювання інноваційних структур в Україні та за кордоном. Інноваційні структури в Україні — технопарки, наукові парки, індустріальні парки, бізнес-інкубатори, кластери, технологічні платформи — розглянуто як інституційні форми, здатні забезпечити сталий інноваційний розвиток економіки; зроблено докладний огляд їх правового регулювання та ключових особливостей. Виявлено закономірності еволюції інноваційних структур як інституцій інноваційного розвитку, проведено аналіз їхніх правових моделей у різних країнах і надано оцінку ефективності відповідних правових режимів. Проведено порівняльно-правовий аналіз українського законодавства та підходів США і країн ЄС до формування й підтримки інноваційної інфраструктури. Зазначено, що українська модель орієнтована на спеціальне законодавче регулювання окремих видів інноваційної інфраструктури, а західні моделі спираються передусім на гнучкі правові інструменти, державно-приватне партнерство та фінансові стимули. Докладно оглянуто типи інноваційної інфраструктури у США (університет-

Цитування: Соловйов В.П. Правове регулювання інноваційних структур: порівняльний аналіз України, Європи та США. *Наука та наукознавство*. 2026. № 2 (132). С. 3—29. <https://doi.org/10.15407/sofs2026.02.003>

© Видавець ВД «Академперіодика» НАН України, 2026. Стаття опублікована на умовах відкритого доступу за ліцензією CC BY-NC-ND license (<https://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/4.0/>)

ські технопарки, індустріальні парки і регіональні кластери, бізнес-інкубатори та стартап-екосистеми, технологічні кластери) і досвід країн ЄС (перші європейські технопарки, особливості правового регулювання інноваційних структур на рівні ЄС, законодавство окремих країн ЄС щодо інноваційних структур, найважливіші директиви ЄС щодо технопарків). Особливу увагу приділено порівнянню підходів до правового забезпечення інноваційної інфраструктури в Україні, Європі і США з метою виявлення чинників успішного функціонування таких структур у різних юрисдикціях. Дослідження також спрямоване на виявлення проблем вітчизняної нормативної бази та обґрунтування напрямів її удосконалення в контексті євроінтеграції. Виявлено чинники неефективності створених в Україні інноваційних структур. Наголошено на фрагментарності нормативної бази в Україні, окреслено напрями її гармонізації з європейськими підходами, зокрема в контексті розвитку кластерної політики, трансферу технологій та смарт-спеціалізації. Зроблено висновок про необхідність комплексної модернізації українського законодавства у сфері інноваційної діяльності з урахуванням кращих практик Європи і США для формування дієвої національної інноваційної системи.

Ключові слова: інноваційні структури, технопарк, кластер, законодавство, науковий парк, бізнес-інкубатор, трансфер технологій, смарт-спеціалізація, індустріальний парк, інноваційна політика.

Вступ. Інноваційний розвиток економіки як об'єктивне явище потребує формування інноваційних структур як його суб'єктів. Тобто інноваційний розвиток — це не лише бажаний кимось напрям, а неминучий етап еволюції сучасної економіки. Аби цей розвиток реалізувався, мають з'явитися структури-суб'єкти, здатні ініціювати, підтримувати і розвивати інновації. Це твердження є фундаментальним із позицій логіки інноваційного процесу [1], економічної науки (особливо теорії інновацій) [2], практики державної інноваційної політики [3].

Певний інтерес представляє правовий аспект створення та функціонування інноваційних структур, як-то технологічні та наукові парки, індустріальні (грюндерські) парки, бізнес-інкубатори, кластери, технологічні платформи. У статті розглянуто чинне законодавство України, яке регламентує діяльність кожного із цих видів інноваційних структур, досвід США та окремих країн ЄС, зокрема застосовувані підходи до формування правової бази технопарків і приклади модельних інноваційних кластерів, які стали знаковими (а саме Стенфордський технопарк у Кремнієвій долині, *Sophia Antipolis* у Франції).

Аналіз досліджень і публікацій. Вітчизняні науковці зазначають, що нормативно-правова база України щодо цих суб'єктів інноваційної інфраструктури є фрагментованою та потребує узгодження із сучасними європейськими підходами. К.В. Єфремова аналізує правові передумови створення інноваційних структур і підкреслює недостатню коор-

динацію між актами законодавства [4]. Н.С. Кузнецова детально розглядає правовий режим технологічних парків в Україні, вказуючи на обмежений механізм їх державної підтримки [5]. А.Г. Федосова наголошує на ролі бізнес-інкубаторів як інституцій розвитку малого інноваційного підприємництва, проте згадує про їх нормативну невизначеність [6]. Що стосується кластерів і технологічних платформ, Л.М. Дейнеко, Ю.Ю. Коломієць, І.І. Прудкий підкреслюють необхідність ухвалення окремого законодавства для регулювання кластерної політики [7]. І.В. Подрез-Ряполова аналізує досвід Європи у сфері інноваційного законодавства, пропонуючи адаптацію моделей *Smart Specialisation* до українських реалій [8]. Порівняльно-правовий аналіз нормотворчості в Україні та за кордоном здійснено А.М. Павленком, де висвітлено моделі правового регулювання в Німеччині, Польщі та Франції [9]. Автор підкреслює, що ефективна інноваційна політика потребує юридично закріпленої багаторівневої координації між державою, бізнесом і наукою, чого в Україні наразі бракує.

Отже, огляд літератури свідчить про наявність фахових досліджень у сфері правового забезпечення створення та діяльності інноваційних структур, а також про нагальну потребу систематизації та оновлення законодавства з урахуванням міжнародного досвіду. І починати слід зі структурних і сутнісних змін Закону України «Про інноваційну діяльність»¹.

Мета статті — систематизувати чинне законодавство України щодо різних типів інноваційних структур, узагальнити зарубіжний досвід їх правового регулювання, окреслити можливості адаптації міжнародних підходів до українських умов, запропонувати практичні рекомендації щодо розвитку та правового забезпечення інноваційних структур в Україні. Окремий акцент зроблено на потребі модернізації правових засад регулювання інноваційних структур в Україні у напрямі забезпечення взаємодії науки, бізнесу і держави.

Викладення основного матеріалу. Інноваційні структури в Україні: законодавство та особливості. В Україні наявна розвинена нормативна база майже для всіх видів інноваційних структур. Нижче наведено докладний огляд основних положень відповідного їм законодавства і ключових особливостей діяльності.

1. Технологічні парки (технопарки).

Правове регулювання. Законом України «Про спеціальний режим інноваційної діяльності технологічних парків»² встановлено спеціаль-

¹ Про інноваційну діяльність: Закон України № 40-IV від 04.07.2002. *Відомості Верховної Ради України*. 2002. № 36. Ст. 266.

² Про спеціальний режим інноваційної діяльності технологічних парків: Закон України № 991-XIV від 16.07.1999. *Відомості Верховної Ради України*. 1999. № 40. Ст. 370.

ний правовий та економічний режим для технологічних парків з метою стимулювання впровадження наукоємних розробок у виробництво та випуск високотехнологічної продукції. Поняття «технологічний парк (технопарк)» визначено в Законі як або окрема юридична особа, або група юридичних осіб, що діють на підставі договору про спільну діяльність без створення нової юридичної особи та без об'єднання внесків. Така група реалізує проекти технопарку — від наукових розробок до їх промислового виробництва — з метою випуску конкурентоспроможної продукції на світовому ринку.

Ключові особливості. Технологічний парк функціонує на основі договору про спільну діяльність. Учасниками технопарку можуть бути наукові установи, підприємства та інші організації, що уклали такий договір. Для управління проектами технопарку визначається керівний орган технопарку — один з учасників, який відкриває спеціальний рахунок і веде поточне керівництво проектами, зокрема розпоряджається коштами за спеціальним режимом. Спеціальним режимом передбачено податкові та митні стимули для технопарків: кошти спецрахунку можна використовувати на інноваційні цілі з пільговим оподаткуванням (станом на сьогодні більшість податкових пільг, наданих раніше, скасовано, але базові положення Закону є чинними). Важливо, що Законом України «Про спеціальний режим інноваційної діяльності технологічних парків» визначено перелік технопарків у преамбулі (16 технопарків), і з часу ухвалення Закону він не оновлювався. Отже, нові технопарки Законом не передбачено, а технопарки, створені від початку, працюють згідно з правовими положеннями, визначеними наприкінці 90-х — на початку 2000-х рр. Функціонально відносини між учасниками технопарку подібні до партнерства без утворення окремої компанії.

2. Наукові парки.

Правове регулювання. Правові та організаційні засади створення наукових парків визначено Законом України «Про наукові парки»³, яким дозволено створювати при університетах і наукових установах спеціальні підприємства — наукові парки — з метою комерціалізації наукових розробок. У 2006 р. ухвалено окремий Закон «Про науковий парк «Київська політехніка»» для пілотного проекту на базі НТУУ «КПІ»⁴.

Ключові особливості. Науковий парк — це юридична особа (спеціально створене підприємство), заснована з ініціативи вищого навчального закладу та/або наукової установи шляхом об'єднання внесків зас-

³ Про наукові парки: Закон України № 1563-VI від 25.06.2009. *Відомості Верховної Ради України*. 2009. № 44. Ст. 655.

⁴ Про науковий парк «Київська політехніка»: Закон України № 523-V від 22 грудня 2006 р. *Відомості Верховної Ради України*. 2007. № 10. Ст. 86.

новників для розроблення і виконання проєктів наукового парку. Тобто обов'язковими засновниками є університет чи наукова установа (можуть бути залучені й інші партнери). Науковий парк діє на основі установчих документів і договору між засновниками; має власну дирекцію і реалізує проєкти наукового парку — інноваційні проєкти, що відповідають профілю університету. За даними Міністерства освіти і науки України, в країні створено 37 наукових парків при різних університетах (переважно технічних)⁵. Законом передбачено можливість державної підтримки наукових парків, хоча прямих податкових пільг не встановлено. Наукові парки можуть взаємодіяти з іншими структурами, наприклад, розташовуватися на території індустріальних парків або технопарків, але вони є окремими юридичними особами.

3. Індустріальні (промислові) парки.

Правове регулювання. Правові та організаційні засади створення індустріальних парків в Україні встановлено Законом України «Про індустріальні парки»⁶, яким запроваджено Державний реєстр індустріальних парків і механізми державного стимулювання учасників зареєстрованих парків (фінансування відповідної інфраструктури, податкові та митні пільги та ін.).

Ключові особливості. Законом України «Про індустріальні парки» індустріальний парк визначено як територію, в межах якої учасники парку можуть здійснювати діяльність у встановлених законодавством сферах. Згідно із Законом це територія з відповідною інфраструктурою, призначена для розміщення нових виробництв у сфері переробної промисловості, утилізації промислових і побутових відходів (крім захоронення), а також для здійснення науково-технічної діяльності і діяльності у сфері ІТ та телекомунікацій. Ініціатором створення індустріального парку може бути орган місцевого самоврядування або приватна компанія, яка є власником землі; обов'язковим є призначення керівної компанії парку.

Державна підтримка. Парк має бути включений до Реєстру індустріальних парків України. Станом на 2023 р. із понад 100 заявлених майданчиків 64 парки офіційно зареєстровані і мають право на державні стимули⁷. Для учасників зареєстрованого парку Законом перед-

⁵ Наукові парки: чи вдасться створити справжні «спільноти знань»? *Світ КІП*. 20.01.2025. URL: https://svit.kpi.ua/2025/01/20/наукові-парки-чи-вдасться-створити-сп/?utm_source=chatgpt.com. (дата звернення: 23.06.2025).

⁶ Про індустріальні парки: Закон України № 5018-VI від 21.06.2012. *Відомості Верховної Ради України*. 2012. № 50. Ст. 564.

⁷ Новий індустріальний парк у Закарпатській області забезпечить 1100 нових робочих місць. Міністерство економіки України. Прес-реліз. 2 червня 2023 р. URL: <https://www.kmu.gov.ua/news/novy-i-industrialnyi-park-u-zakarpatskii-oblasti-zabezpechyt-1100-novykh-robochykh-mists> (дата звернення: 05.05.2025).

бачено можливість компенсації відсотків за кредитами, підведення державним коштом інженерних мереж, пільги зі сплати ввізного мита на обладнання та ін. (у 2022—2023 рр. ці стимули посилено змінами до Закону). Законом також визначено види діяльності, заборонені в межах парку (наприклад, гральний бізнес, виробництво підакцизних товарів тощо). Окремо слід згадати новітню концепцію екоіндустріальних парків. Законодавчо це поняття ще не закріплено, але Стратегією розвитку індустріальних парків на 2023—2030 роки⁸ передбачено впровадження екопарків в Україні. Екоіндустріальним парком називають спільноту виробників на території парку, які співпрацюють у раціональному використанні ресурсів, впроваджують промисловий симбіоз і спільне управління відходами задля підвищення економічних та екологічних показників. Наразі за підтримки *UNIDO* реалізуються пілотні проекти з напрацювання моделі екопарків в Україні.

4. Бізнес-інкубатори.

Правове регулювання. Спеціального закону про бізнес-інкубатори в Україні немає, однак їх функціонування опосередковано регулюється низкою актів. Поняття бізнес-інкубатора як суб'єкта інноваційної інфраструктури згадано, зокрема, у Законі України «Про наукову і науково-технічну діяльність» (2015) та Законі України «Про розвиток та державну підтримку малого і середнього підприємництва». Окрім законів, у 2009 р. уряд України затвердив Примірний статут бізнес-інкубатора⁹, де наведено визначення та умови діяльності інкубаторів (станом на сьогодні ця постанова втратила чинність). Попри відсутність профільного закону, бізнес-інкубатори фактично діють як структурні підрозділи університетів, комунальні установи або навіть приватні організації.

Ключові особливості. Бізнес-інкубатор — це організація, яка на певний час і на пільгових умовах надає стартапам і малим підприємцям обладнані приміщення та інші ресурси, допомагаючи їм стати життєздатними бізнесами. Інкубатор забезпечує резидентів (стартапи) офісом або виробничою площею, спільними сервісами (секретарські, юридичні, консультаційні), наставництвом, допомогою у підготовці бізнес-планів, доступом до фінансування. Його мета — допомогти новоствореним

⁸ Про схвалення Стратегії розвитку індустріальних парків на 2023—2030 роки: Розпорядження Кабінету Міністрів України від 24 лютого 2023 р. № 176-р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/176-2023-%D1%80#Text> (дата звернення: 20.05.2025).

⁹ Порядок реєстрації організацій, діяльність яких спрямована на задоволення потреб суб'єктів малого та середнього підприємництва: Постанова Кабінету Міністрів України від 21 травня 2009 р. № 510. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/510-2009-%D0%BF> (дата звернення: 23.06.2025).

фірмам встати на ноги у період інкубації (який зазвичай становить 1—3 роки) і самостійно вийти на ринок. Бізнес-інкубатори законодавчо визнано як елемент інноваційної інфраструктури. Законом України «Про інноваційну діяльність» інноваційну інфраструктуру визначено як сукупність підприємств, установ та організацій, що надають послуги для забезпечення інноваційної діяльності (фінансові, консалтингові, інформаційні та ін.). Бізнес-інкубатори належать саме до таких інфраструктурних інструментів підтримки інновацій і малого бізнесу. В законодавстві також вжито термін «інноваційний бізнес-інкубатор» — фактично це інкубатор, спеціалізований на підтримці високотехнологічних та наукоємних стартапів. Станом на 2023 рік в Україні діяли декілька десятків бізнес-інкубаторів (при закладах вищої освіти, об'єднаних територіальних громадах, на приватній основі). Хоча прямої державної фінансової підтримки для них не передбачено, вони можуть отримувати гранти від державного Українського фонду стартапів, у межах місцевих програм або міжнародної технічної допомоги.

Бізнес-інкубатори варто відрізнити від акселераторів. Перші орієнтовані на довгострокове «вирощування» компанії та її продукту, а останні надають інтенсивний короткостроковий поштовх стартапу (на кілька місяців) для швидкого зростання. Обидва інструменти доповнюють інноваційну екосистему.

5. Інноваційні центри.

Правове регулювання. Законами України інноваційний центр не визначено як окрему організаційно-правову форму. Інноваційним центром зазвичай вважають установу або компанію, що займається підтримкою інновацій: це може бути центр трансферу технологій, центр інноваційного розвитку при університеті, державне підприємство з підтримки інновацій та ін. Термін «інноваційний центр» згадано у визначенні поняття «інноваційне підприємство», наданому в ст. 1. Закону України «Про інноваційну діяльність»: інноваційне підприємство (в дужках перелічено: інноваційний центр, технопарк, технополіс, інноваційний бізнес-інкубатор та ін.) — це підприємство або об'єднання, що розробляє, виробляє і реалізує інноваційну продукцію чи послуги, і не менш ніж 70 % його доходу становить продукція / послуги, які є інноваційними. Отже, українське законодавство трактує інноваційний центр фактично як один із видів інноваційного підприємства.

Ключові особливості. На практиці інноваційні центри в Україні часто є хабами, що надають інноваторам інкубаційні послуги, консультації, простір для роботи, проводять заходи з розвитку стартапів. Їх створюють як державні установи (наприклад, Державна інноваційна фінансово-кредитна установа при Мінекономіки, центри інновацій та підприємництва при певному університеті) або приватні / громадські ор-

ганізації^{10, 11, 12, 13, 14}. Законодавчо інноваційні центри підпадають під загальні норми законів про інноваційну та підприємницьку діяльність, спеціальних режимів для них не передбачено. Водночас, як зазначено вище, якщо такий центр кваліфікується як «інноваційне підприємство» (відповідає критерію 70 % інноваційної продукції), він може отримати державну підтримку на рівні з іншими інноваційними фірмами (наприклад, брати участь у державних програмах фінансування інноваційних проектів).

Нерідко інноваційні центри створюють як дочірні структури університетів чи академій (завдяки автономії закладів вищої освіти). Наприклад, Інноваційний центр Київського академічного університету діє як платформа для комерціалізації ідей молодих науковців, надаючи грантовий офіс, методичний супровід, допомогу з патентуванням та ін. Хоча прямого закону про такі центри немає, їхня діяльність відповідає положенням законів про наукову діяльність та інновації.

б. Кластери.

Правове регулювання. На відміну від попередніх видів інноваційних структур, термін «кластер» у господарському законодавстві України поки що формально не визначено. Відсутній спеціальний закон про кластери чи їх державну підтримку. Проте кластерний підхід дедалі ширше використовують у стратегіях розвитку. В окремих програмних документах уряду вжито поняття «морський кластер», «аерокосмічний кластер» для позначення добровільних об'єднань компаній галузі. Поняття «інноваційний кластер» використовується у деяких документах ЄС, які враховує Україна в процесі гармонізації вітчизняного та європейського законодавства. Отже, правове регулювання кластерів поки здійснюється не прямим законом, а шляхом підтримки об'єднань підприємств у межах програм для малих і середніх підприємств, регіонального розвитку, інноваційної діяльності.

Ключові особливості. Кластер — це неформальне (а інколи й офіційно оформлене) об'єднання підприємств і пов'язаних установ у межах певної території, які одночасно співпрацюють і конкурують в одній або споріднених галузях. Мета кластеру полягає у забезпеченні синергії шляхом спільного розвитку інновацій, загального використання інфра-

¹⁰ Громадська спілка «Центр розвитку інновацій». *Громадський простір*. 2025. URL: <https://www.prostir.ua/author/cid/> (дата звернення: 14.05.2025).

¹¹ Рішення для бізнесу YouControl. URL: <https://youcontrol.com.ua/> (дата звернення: 14.05.2025).

¹² RISE Ukraine. URL: <https://www.rise.org.ua/ua> (дата звернення: 14.05.2025).

¹³ Центр інновацій та технологічного розвитку: напрями діяльності, науково-методичні функції. ДУ «ІДНТПІН ім. Г.М. Доброва» НАН України. Київ, 2025.

¹⁴ Центр підтримки технологій та інновацій (TISC): мета та напрями роботи, комерціалізація ІВ. Нац. ун-т «Кієво-Могилянська академія». Київ, 2025.

структури, просування бренду регіону / галузі. В Україні діють десятки кластерних ініціатив: ІТ-кластери (львівський ІТ-кластер, харківський ІТ-кластер), кластер деревообробки (*Furniture Cluster* у Львові), агрокластери та ін. Зазвичай для формалізації співпраці учасники кластеру створюють асоціацію або громадську спілку, яка представляє їхні інтереси. Держава останніми роками почала підтримувати кластери шляхом конкурсів і грантів: наприклад, у 2021 р. Міністерство економіки України оголосило конкурс проектів від кластерів, є ідеї про створення фонду підтримки кластерних ініціатив. Однак нормативного визначення поняття «кластер» досі немає. У стратегіях економічного розвитку (національних і регіональних) кластеризацію названо одним із пріоритетів, що свідчить про розуміння важливості цього інструменту. Очікується, що в процесі гармонізації вітчизняного та європейського законодавства можуть з'явитися нормативні акти щодо кластерів (зокрема, імплементація підходів *smart specialisation* — розумної спеціалізації регіонів, де кластери відіграють ключову роль).

7. Технологічні платформи.

Правове регулювання. Технологічні платформи — це відносно нове поняття для України, запозичене з європейського досвіду. Спеціального закону про них немає, натомість є концептуальні документи. Зокрема, в Концепції формування технологічних платформ в Україні, розробленій НАН України, обґрунтовано створення таких платформ як інструменту державно-приватного партнерства у науково-технічній сфері¹⁵. Про підтримку технологічних платформ згадано і в проектах державних програм інноваційного розвитку.

Ключові особливості. Технологічна платформа — це комунікаційний майданчик, що об'єднує представників науки, бізнесу і влади для вироблення спільних дослідницьких пріоритетів і координації досліджень і розробок у певній високотехнологічній сфері. Фактично це аналог європейських технологічних платформ, адаптований до національних потреб. Мета технологічної платформи — сконцентрувати зусилля держави і приватного сектору на найбільш перспективних напрямках технологій, сформувати дорожні карти досліджень для подальшого їх фінансування. В Україні з 2006 р. групи вчених за підтримки Національного інформаційного центру рамкових програм ЄС ініціювали створення кількох технологічних платформ за напрямками, паралельними до європейських (наприклад, «Фотоніка», «Розумна енергетика», «Агропродовольча») [10]. Такі платформи оформлювались як громадські організа-

¹⁵ Концепція формування технологічних платформ в Україні. URL: https://www.old.nas.gov.ua/siaz/Ways_of_development_of_Ukrainian_science/article/12076.2.011.pdf (дата звернення: 28.05.2025).

ції чи консорціями, проте без прямої державної підтримки розвивалися повільно. Лише останнім часом у контексті інтеграції до європейського дослідницького простору в Україні знову заговорили про технологічні платформи як про механізм реалізації стратегії інноваційного розвитку. Отже, на відміну від технопарків чи індустріальних парків технологічні платформи в Україні поки існують насамперед на рівні ідеї та точкових ініціатив, а не як масове явище, але правова можливість їх створення є (з використанням звичайних інструментів: договорів про співробітництво, про асоціації).

ЄС започаткував європейські технологічні платформи у 2004 р. як галузеві мережі, очолювані промисловістю, для визначення стратегічних дослідницьких програм у ключових секторах. Цей досвід спонукав деякі країни (зокрема Польщу) до започаткування національних технологічних платформ. Україна прагне використати цей інструмент для мобілізації ресурсів науки і бізнесу навколо пріоритетів розвитку, що зафіксовано в Стратегії розвитку сфери інноваційної діяльності на період до 2030 року¹⁶, де зазначено, що «доцільним є створення в Україні технологічних платформ з використанням досвіду ЄС».

Правове регулювання інноваційних структур у США. На відміну від України, де для багатьох інноваційних структур ухвалено спеціальні закони, у США інноваційні екосистеми історично розвивалися більш гнучкими ринковими інструментами та за підтримки загального законодавства про підприємництво і науку. Окремих федеральних законів, де надано чітке визначення понять «технопарк» чи «кластер», немає, проте існує мережа програм підтримки, а ключовими нормативними актами створено сприятливі умови для виникнення технологічних кластерів.

Університетські технопарки і трансфер технологій. Перший у світі науковий парк з'явився саме в США: це Стенфордський науковий парк (*Stanford Research Park*)¹⁷, заснований у 1951 р. Стенфордським університетом спільно з владою міста Пало-Альто. Для цього університет використав власний земельний фонд, здавши його в довгострокову оренду технологічним компаніям. Метою створення парку було отримання доходів університетом та створення робочих місць для випускників, що фактично заклало основи Кремнієвої долини. Такий крок не

¹⁶ Про схвалення Стратегії розвитку сфери інноваційної діяльності на період до 2030 року: Розпорядження Кабінету Міністрів України від 10 липня 2019 р. № 526-р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/526-2019-%D1%80#Text> (дата звернення: 20.05.2025).

¹⁷ The History of Research Parks and Their Evolution into Innovation Districts. Exploring U.S. Federal Support for Creating Communities of Innovation. AURP Whitepaper, 2023. 20 p. URL: https://aurp.memberclicks.net/assets/documents/AURP_WhitePaper_History_of_ResearchParks.pdf (дата звернення: 15.05.2025).

потребував жодного спеціального закону — достатньо було чинного права власності Стенфордського університету на землю та підтримки міської влади. Важливою правовою передумовою вибухового розвитку університетських стартапів у США став Акт Бая — Доула 1980 р. (*Bayh — Dole Act*), який дозволив університетам і малим підприємствам отримувати у власність патенти на винаходи, створені за федеральні кошти. Цей закон стимулював комерціалізацію наукових розробок: університети масово відкривали офіси з ліцензування технологій, бізнес-інкубатори при кампусах, наукові парки. Саме завдяки цьому закону компанії, як-то *Google* (яка виникла на базі досліджень у Стенфордському університеті), змогли залучити венчурний капітал, а університети — отримувати роялті.

Індустріальні парки і регіональні кластери. У США державна політика радше підтримувала органічне формування кластерів, ніж створювала їх адміністративно. Класичні високотехнологічні регіони (Силіконова долина в Каліфорнії, коридор *Route 128* біля м. Бостон, науковий парк «Трикутник» у штаті Північна Кароліна) виникли завдяки концентрації дослідницьких університетів, військових замовлень і підприємницької культури. Наприклад, науковий парк «Трикутник» (*Research Triangle Park, RTP*) засновано у 1959 р. за ініціативи місцевої влади штату спільно з трьома університетами без федерального закону, але у формі некомерційної корпорації згідно із законодавством штату¹⁸. *RTP* став одним із найбільших у світі науково-промислових парків: на 7000 акрах землі там розташувалися лабораторії *IBM*, *GlaxoSmithKline*, *Cisco* та сотень інших компаній, що співпрацюють з університетами регіону. Правовою формою парку є *Research Triangle Foundation* (фонд, що керує парком) зі статусом приватної неприбуткової організації в тісній взаємодії з урядом штату. Фінансування розвитку парку здійснювалося через облігації штату та внески корпорацій, а ключову роль відіграло державно-приватне партнерство. Такий підхід, тобто створення інноваційних парків силами місцевої влади та бізнесу, є характерним для США. В інших регіонах країни парки розвивалися також на основі місцевих ініціатив (наприклад, Кремнієва долина в штаті Юта, технопоєас м. Остін у штаті Техас), підтриманих податковими стимулами штатів (зниженням податку на майно, пільговими позиками).

Бізнес-інкубатори та стартап-екосистеми. Перший у світі бізнес-інкубатор з'явився теж у США — у 1959 р. Джозеф Манкузо відкрив Центр промислового розвитку м. Батейвія (штат Нью-Йорк) (*Batavia Industrial Center*) у покинутій фабриці: він поділив приміщення між дрібними

¹⁸ Research Triangle Park. Wikipedia. URL: https://en.wikipedia.org/wiki/Research_Triangle_Park (дата звернення: 17.05.2025).

стартапами і почав надавати всім їм послуги. Звідси й пішов термін «інкубатор» — один з орендарів розводив курчат, і Манкузо пожартував, що він так само «висиджує» нові підприємства. У 1980-х рр. бізнес-інкубатори стрімко поширились у США (від 12 у 1980 р. до сотень в кінці десятиліття) і далі в Європі¹⁹. Прямих законів щодо заснування інкубаторів у США не ухвалювали, натомість федеральний уряд через Адміністрацію малого бізнесу (SBA) та Економічне агентство з питань розвитку (EDA) фінансував грантові програми для локальних інкубаторів, програми підтримки нових технологічних підприємств (наприклад, *Small Business Innovation Research (SBIR)* з 1982 р.). Важливим елементом стала мережа центрів розвитку малого бізнесу (SBDC) при SBA, створених згідно з Актом про малий бізнес 1953 р., консультативних центрів у кожному штаті. SBDC та інкубатори співпрацюють, утворюючи «єдине вікно» для стартапів. Отже, американський підхід полягає в тому, що створення інкубаторів відбувається не на підставі закону, а завдяки фінансовій та методичній підтримці місцевих громад і університетів. Окремо варто згадати феномен венчурного капіталу: регуляторне середовище (захист прав інвесторів, розвинений фондовий ринок NASDAQ) у США сприяло появі численних венчурних фондів, бізнес-ангелів, які фінансували стартапи, що доповнюють інкубатори і прискорюють зростання інноваційних фірм.

Технологічні кластери. У США концепцію кластерів популяризував економіст Майкл Портер у 1990-х рр., і на федеральному рівні почали усвідомлювати важливість регіональних екосистем інновацій. Але американський уряд не створював кластери директивно, а стимулював їх ініціативний розвиток шляхом надання грантів та організації конкурсів. Наприклад, у 2010 р. адміністрація запровадила програму *Regional Innovation Clusters*, у межах якої на основі конкурсу здійснювали відбір консорціумів у різних штатах (аерокосмічний кластер, кластер енергоефективності та ін.) для надання їм цільових грантів²⁰. Інша ініціатива — *Investing in Manufacturing Communities Partnership (IMCP)* — спрямована на надання пріоритетного фінансування промисловим кластерам. Однак це були радше політичні та фінансові, ніж юридичні заходи. Правову базу для кластерів формують загальні антимонопольні закони (для запобігання антиконкурентним змовам усередині кластерів) і подат-

¹⁹ Ryzhonkov V. The History of Business Incubation (parts 1, 2). Entrepreneurship, Business Incubation. Business Models & Strategy Blog. March 2013. URL: <https://worldbusinessincubation.wordpress.com/2013/03/21/the-history-of-business-incubation-part-1/> (дата звернення: 17.05.2025).

²⁰ Johnson B. Urban Update: Regional Innovation Clusters. August 2010. URL: <https://obamawhitehouse.archives.gov/blog/2010/08/20/urban-update-regional-innovation-clusters> (дата звернення: 22.05.2025).

ковий кодекс штатів (деякі штати запроваджували спеціальні податкові зони (аналог наших СЕЗ) для залучення інвесторів у кластери). Але кластери США по суті є саморегульованими об'єднаннями компаній у певних «гарячих точках» (*hotspots*) взаємодій, які виникли завдяки науковим центрам (Каліфорнія, Массачусетс, Північна Кароліна, Техас та ін.) і підтримуються мережами випускників, корпорацій та венчурним капіталом.

Отже, американський досвід показує, що не завжди потрібен окремий закон, щоб створити інноваційну структуру. Ключовими чинниками успіху були сприятливе середовище для бізнесу (загальні закони про підприємництво), захист інтелектуальної власності, податкові стимули для досліджень і розробок (ДР) (податковий кредит на ДР діє з 1981 р.), пряма підтримка малого бізнесу (через *SBA*), великі державні інвестиції в ДР, зокрема оборонні (що сприяло формуванню технологічного та кадрового потенціалів). Завдяки цьому виникли зразкові приклади інноваційних структур: Стенфордський науковий парк — своєрідний прототип університетського технопарку, що став двигуном Кремнієвої долини; *Research Triangle Park* — регіональний альянс університетів, бізнесу і влади, який перетворив депресивний регіон на центр високотехнологічної індустрії; бізнес-інкубатори Батавії, Массачусетса (*Modern Incubator*) та ін., які дали поштовх загальносвітовому інкубаційному руху. Правовим підґрунтям цих об'єктів є приватні або неприбуткові організації, що діють у межах звичайного корпоративного і податкового права, але користуються державними програмами підтримки (гранти, контракти, податкові пільги, інфраструктура).

Досвід країн Європи. Ці країни мають багаторічний досвід розвитку технологічних парків, наукових містечок і кластерів, де державні ініціативи часто поєднуються з приватним підприємництвом. На рівні ЄС існують певні рамкові директиви та фінансові інструменти, але законодавче регулювання інноваційних структур переважно залишається компетенцією національних урядів.

Перші європейські технопарки. Поштовх до створення технопарків у Європі надав американський досвід. Одним із перших успішних технопарків став *Sophia Antipolis* на півдні Франції. Цей парк, заснований у 1969 р. за ініціативою сенатора П'єра Лаффіта, вважається першим науково-технологічним хабом Європи. В основу його створення покладено сформульовану П. Лаффітом концепцію «перехресного запилення» між науковцями, освітянами і промисловцями.

За підтримки французької держави у 1973 р. створено зону забудови на 2400 га, а місцева влада інвестувала в інфраструктуру (понад 150 млн євро). У 1984 р. указом міністра засновано фонд *Sophia Antipolis*, який має статус організації суспільної користі й нині координує розвиток і міжнародне просування парку. Сьогодні *Sophia Antipolis* об'єднує

близько 2500 компаній і понад 38—41 тис. працівників із 80+ країн, зосереджених у сферах ІТ, телекомунікацій, біотехнологій, штучного інтелекту та смарт-мобільності^{21, 22, 23, 24}.

Цікавим є той факт, що саме фонд *Sophia Antipolis* виступив ініціатором створення Міжнародної асоціації наукових парків (*IASP*) у 1984 р., яка об'єднала подібні структури у всьому світі. Правова модель *Sophia Antipolis* є державно-приватним симбіозом: спочатку приватна неприбуткова група (*GIE Savalor*) разом із департаментом Приморські Альпи розпланувала територію, потім утворила спільну асоціацію *SYMISA* для управління землями, а згодом — фонд як окрему установу для підтримки інновацій. Отже, правову базу для технопарку *Sophia Antipolis* у Франції заклав не спеціальний закон, а чинні правові форми (асоціація, фонд) та укази уряду про надання технопарку статусу суспільно корисної організації. Це забезпечило і державний контроль, і автономність парку.

Інші країни Європи у 1970—1980-х рр. також почали створювати технологічні та наукові парки, часто при університетах: *Кембриджський науковий парк* у Великій Британії (1970 р., заснований Трініті-коледжем (м. Кембридж) на власних землях), *Науковий парк Барселони* (Іспанія, 1986), *Технопарк Адлерсгоф* у Берліні (Німеччина, 1991) та ін. У правовому плані це зазвичай були або дочірні підприємства університетів, або спільні підприємства за участю муніципалітетів і комерційних девелоперів. Держава часто підтримувала наукові парки фінансово (шляхом субсидій, надання землі чи кредитів), але не створювала для них особливого правового статусу: наукові парки формально існували як звичайні компанії, фонди чи державно-приватні партнерства.

Особливості правового регулювання інноваційних структур на рівні ЄС. У ЄС немає окремої директиви про технопарки чи інкубатори. Проте політика зближення (*cohesion policy*) передбачає спрямування значних коштів структурних фондів ЄС на розвиток інноваційної інфраструктури в регіонах. Наприклад, багато індустриальних і наукових парків у країнах Центральної та Східної Європи після 2004 р. (їх вступу до ЄС) отримали частину фінансування з Європейського фонду регіонального

²¹ Sophia Antipolis Foundation. Official website. Sophia Antipolis, 2023. URL: <https://www.sophia-antipolis.fr/en/sophia-antipolis-foundation/> (дата звернення: 16.06.2025).

²² History of Sophia Antipolis. Official website. Sophia Antipolis, 2023. URL: <https://www.sophia-antipolis.fr/en/history/> (дата звернення: 16.06.2025).

²³ Plan and Manage a Science Park in the Mediterranean. European Investment Bank, 2003. URL: https://www.eib.org/attachments/country/plan-and-manage-a-science-park-in-the-mediterranean_en.pdf (дата звернення: 25.06.2025).

²⁴ Birth of a City? Sophia Antipolis. Global Forum, 2014. URL: https://globalforum.items-int.com/gf/gf-content/uploads/2014/04/8_Birth_of_a_city_SOPHIA_ANTIPOLIS.pdf (дата звернення: 25.06.2025).

розвитку (*ERDF*). Важливим правовим чинником є правила ЄС щодо державної допомоги: вони дають змогу національним урядам надавати підтримку інноваційним кластерам та інфраструктурі, але в межах встановлених лімітів. Зокрема, Регламент Єврокомісії²⁵ містить статтю, де «інноваційний кластер» визначено як організовану сукупність незалежних учасників (стартапи, малі, середні, великі підприємства, наукові установи та ін.), які взаємодіють у певній галузі з метою стимулювання інноваційної діяльності шляхом спільного користування послугами та інфраструктурою. Такий «інноваційний кластер» може отримувати державну допомогу на розвиток інфраструктури та операційну діяльність у розмірах, визначених регламентом. Це де-факто встановлює для країн ЄС рамкове визначення кластеру і легітимність його підтримки коштом держбюджету. У вітчизняних літературних джерелах також звертаються до цього поняття, хоча в національному законодавстві його поки що немає. Отже, правова політика ЄС стимулює кластеризацію опосередковано — через фінансові інструменти, визначення критеріїв для виділення коштів, поширення найкращих практик. Іншим прикладом є Європейський інститут інновацій і технологій (*EIT*), створений за регламентом ЄС у 2008 р.²⁶ Це орган, що формує т. зв. спільноти знань та інновацій (*KIC*) у різних напрямках (клімат, цифрові технології, харчові технології та ін.). *KIC* фактично є транснаціональними кластерами університетів, корпорацій та дослідницьких центрів, які отримують грантове фінансування від *EIT*. Тобто інноваційна інфраструктура підтримується шляхом створення мереж співпраці, а не командно-адміністративними методами.

Законодавство окремих країн ЄС щодо інноваційних структур. У багатьох європейських країнах ухвалено власні програми та закони для стимулювання інноваційних структур.

У Франції в 2005 р. впроваджено політику «полюсів конкурентоспроможності» (*pôles de compétitivité*). Урядом визначено і надано назви 71 кластеру в країні, які об'єднували підприємства, НДІ та освітні заклади у регіонах. Поняття *pôles de compétitivité* було закріплено навіть у законі про бюджет 2005 р., а учасникам таких кластерів надано податкові знижки на ДР, субсидії на спільні проекти. Це показовий приклад того, як держава шляхом законодавчої ініціативи підтримує кластери, не втручаючись у їхню внутрішню структуру (більшість кластерів — це фактично асоціація

²⁵ Commission Regulation (EU) No 651/2014 of 17 June 2014 declaring certain categories of aid compatible with the internal market in application of Articles 107 and 108 of the Treaty Text with EEA relevance. URL: <https://eur-lex.europa.eu/eli/reg/2014/651/oj/eng> (дата звернення: 22.05.2025).

²⁶ European Institute of Innovation and Technology (EIT). URL: <https://sciencebusiness.net/networks/european-institute-innovation-technology-eit> (дата звернення: 22.05.2025).

за законом 1901 р. про неприбуткові організації)²⁷. Франція також має законодавчі акти на рівні регламентів про статус наукових зон із пільгами²⁸.

У Німеччині прямих законів про кластери чи технопарки немає, але діє розмаїття програм: *BioRegio* (1995) — конкурс біотехнологічних кластерів, *Spitzencluster-Wettbewerb* (2007) — програма підтримки провідних кластерів із федерального бюджету. Німецький підхід до створення і регулювання діяльності технопарків передбачає загальну правову базу (податкові пільги на ДР, можливість утворення господарських парків відповідно до законів земель) і підтримку шляхом надання грантів. Багато технологічних парків у Німеччині працюють як *GmbH* (товариство з обмеженою відповідальністю) або як кампуси при університетах²⁹. Наприклад, відомий технопарк у берлінському районі Адлерсгоф — *City of Science, Technology and Media*³⁰, для управління яким створено державну компанію Берліна *WISTA*.

Велика Британія історично покладалася на самоврядність університетів і місцевий розвиток. Законів про наукові парки в цій країні не існує, але університети мають право створювати наукові парки як дочірні підприємства³¹. Нині діють катапульти (*Catapult Centres*) — мережа національних центрів інновацій у певних галузях (створені за фінансування агентством *Innovate UK*)³². Це модель, згідно з якою державна установа об'єднує бізнес і науку для спільних розробок.

²⁷ Fontagné L., Koenig P., Mayneris F., Pobcet S. Clustering the Winners. The French Policy of Competitiveness Clusters. Working paper № 2010-18. September 2010. 29 p. URL: https://www.cepii.fr/PDF_PUB/wp/2010/wp2010-18.pdf (дата звернення: 30.06.2025).

²⁸ French tax law. 92 p. URL: https://www.impots.gouv.fr/sites/default/files/media/3_Documentation/brochures/french_tax_law_brochure_2024.pdf (дата звернення: 11.07.2025).

²⁹ German Act on Tax Incentives for R&D (FZulG). An opportunity for Germany as innovation hub. URL: https://www.grantthornton.de/globalassets/1.-member-firms/de-germany/pdf-download/fzulg_warth_klein_grant_thornton.pdf (дата звернення: 11.06.2025).

³⁰ Adlershof. Das technologisch geprägte Kraftzentrum im Südosten Berlins — “Science at Work”. URL: <https://www.berlin.de/sen/wirtschaft/technologiezentren-zukunftsorte-smart-city/zukunftsorte/adlershof/artikel.109390.php> (дата звернення: 23.06.2025).

³¹ Rowe D.N.E. Universities and Science Park Based Technology Incubators. Coventry: University of Warwick Science Park, 2005. URL: <https://www.warwicksciencepark.co.uk/wp-content/uploads/2011/03/UniversitiesandScienceParkbasedTechnologyIncubators.pdf> (дата звернення: 05.05.2025).

³² 2023 Update to the “Catapult Network Review”. An update on developments since the Catapult Network Review April 2021. Department for Science, Innovation & Technology. September 2023. 22 p. URL: <https://assets.publishing.service.gov.uk/media/6503184897d3960014482f14/catapult-network-review-2023-update.pdf> (дата звернення: 10.05.2025).

Інші країни ЄС також мають схожі моделі: в Італії — технологічні райони (*Technology Districts, Distretti Tecnologici*) зі спеціальним статусом у регіональному законі [11], у Польщі — науково-технологічні парки (*Park Naukowo-Technologiczny*), підтримувані законом про інноваційну діяльність 2005 р.³³, у країнах Балтії — наукові долини (наприклад, *Santaka Valley* в Литві³⁴), створені постановами уряду. Загалом у ЄС діють різноманітні моделі підтримки технологічних парків: від податкових пільг (наприклад, Угорщина надавала пільги компаніям у певних промислових парках³⁵) до прямих дотацій на інфраструктуру (за гроші ЄС і держави побудовано лабораторні корпуси, як у Чехії³⁶ чи Словаччині³⁷). Проте після 2014 р. з посиленням правил державної допомоги пряма податкова підтримка зменшилася водночас із посиленням ролі фондів інструментів (грантів, кредитів) і конкурсних програм під конкретні проекти³⁸. Одночасно спостерігається зростання ролі фінансових інструментів (позики / гарантії / капітал) і конкурсних підходів³⁹.

³³ Industrial and Technology Parks for your business. Invest in Poland. September 3, 2020. URL: <https://invest-in-poland.eu/industrial-and-technology-parks-for-your-business/> (дата звернення: 12.05.2025).

³⁴ Santaka Valley. Association for Integrated Centre of Science, Studies and Entrepreneurship. Kaunas University of Technology. URL: <https://niec.ktu.edu/santaka-valley/> (дата звернення: 15.05.2025).

³⁵ Magyarország Kormánya. 186/2005. (IX. 13.) Korm. rendelet az “Ipari Park” című adományozásáról. Budapest, 2005. URL: <https://njt.hu/jogszabaly/2005-186-20-22> (дата звернення: 15.05.2025).

³⁶ CLARA gains funding for infrastructure. INDRC. April 7, 2025. URL: <https://www.indrc.cz/media/news/clara-gains-funding-for-infrastructure~a192> (дата звернення: 15.05.2025).

³⁷ BioMed Martin — developing innovative medical research and expertise in Slovakia. 31 August 2016. URL: https://ec.europa.eu/regional_policy/en/projects/europe/biomed-martin-developing-innovative-medical-research-and-expertise-in-slovakia (дата звернення: 19.05.2025).

³⁸ European Commission. EU State aid (2012—2014): SAM, GBER та RDI Framework. Brussels, 2012—2014. URL: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=celex:52012DC0209>; <https://eur-lex.europa.eu/eli/reg/2014/651/oj/eng>; [https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=CELEX:52014XC0627\(01\)](https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=CELEX:52014XC0627(01)) (дата звернення: 22.05.2025).

³⁹ Financial instruments in ESIF programmes 2014—2020. A short reference guide for managing authorities. European Commission. December 2014. URL: https://www.fi-compass.eu/sites/default/files/publications/EC_Short-reference-guide-managing-authorities.pdf; Summaries of the data on the progress made in financial instruments — Updates as at 31 December 2020. URL: <https://www.fi-compass.eu/news/2022/11/summaries-data-progress-made-financial-instruments-updates-31-december-2020> (дата звернення: 22.05.2025).

Прикладами взірцевих інноваційних структур Європи, крім згаданої *Sophia Antipolis*, можна вважати Кремнієве плато Кембриджа (*Cambridge Cluster*) — кластер навколо *Cambridge Science Park* і університету, відомий високою концентрацією ІТ та біотехнологічних компаній; а також *Технополіс Оулу* в Фінляндії — перший в країні технологічний парк, створений у 1982 р. [12], який перетворив місто Оулу на північний ІТ-центр [13].

Високою інтеграцією між університетами, бізнесом і державою, гнучкою системою підтримки стартапів та малих і середніх підприємств, потужним сектором освіти в галузі інформаційних технологій і цифровими навичками населення, а також активною участю в європейських дослідницьких структурах вирізняється Швеція⁴⁰. Роль посередника між шведським урядом і учасниками інноваційної екосистеми виконує Державне агентство з питань інновацій (*VINNOVA*), засноване у 2001 р. під егідою Міністерства підприємництва та інновацій, яке перетворює стратегічні цілі на конкретні програми й фінансові інструменти. Його діяльність фінансується з державного бюджету, а пріоритети визначає уряд. Посередницька діяльність *VINNOVA* є одним із чинників лідерства Швеції в ЄС за рівнем інновацій — за Індексом інноваційного розвитку (2025) Швеція досягла 138,1 % середнього показника ЄС, посівши перше місце серед держав-членів. Іншим сприятливим чинником є тісний зв'язок між наукою, бізнесом і владою, про що свідчать такі показники: Швеція має рекордну кількість публікацій, співавтори яких працюють у державному та приватному секторах, спільних публікацій науковців і бізнесменів — 402 % від середнього показника ЄС (2025); близько третини (понад 30 %) малих і середніх підприємств активно співпрацюють у створенні та використанні інновацій з іншими організаціями — 239,2 % від середнього ЄС. Правовими підставами цих успіхів є гнучкі закони про підприємництво, автономія університетів, стимули для ДР (пряме фінансування інновацій державними агентствами).

Найважливіші директиви ЄС щодо технопарків. Хоча в ЄС немає спеціального законодавства про технопарки, декілька директив побічно впливають на їхню діяльність. Наприклад, Директива про електронні комунікації та цифрові послуги (*DSA*)⁴¹ опосередковано стосується

⁴⁰ Regional Innovation Scoreboard 2025. Regional profile Sweden. European Commission. URL: https://ec.europa.eu/assets/rtd/ris/2025/ec_rtd_ris-regional-profile-se.pdf (дата звернення: 28.05.2025).

⁴¹ Directive (EU) 2018/1972 of the European Parliament and of the Council of 11 December 2018 establishing the European Electronic Communications Code (Recast) (Text with EEA relevance). URL: <https://eur-lex.europa.eu/eli/dir/2018/1972/oj/eng> (дата звернення: 10.06.2025).

цифрових платформ у бізнес-інкубаторах. Натомість стратегічними документами ЄС (Лісабонська стратегія (2000), Європа 2020⁴²) проголошено перехід до інноваційної економіки і дано поштовх державам-членам активніше розбудовувати інноваційну інфраструктуру. З'явився підхід *Smart Specialisation Strategy (RIS)*, згідно з яким кожен регіон ЄС визначає власні пріоритетні кластери для інвестицій, і це є вимогою регламентів ЄС для отримання коштів. Поряд із цим у ЄС створено мережі, які допомагають інноваційним центрам різних країн обмінюватися досвідом, — Європейську мережу підприємництва (*European Enterprise Network, EEN*) та Європейську платформу кластерної співпраці (*European Cluster Collaboration Platform, ECCP*). Україна, прагнучи до вступу до ЄС, теж зараз готує регіональні стратегії смарт-спеціалізації, що означає формування потенційних кластерів і підтримку їх розвитку.

Отже, європейський досвід регулювання діяльності технопарків демонструє плюралізм моделей: у певних країнах (Франція, Польща) — це законодавче визначення і національні програми, в інших (Німеччина, Велика Британія) — лише рамкові умови і фінансова підтримка. Але скрізь простежується спільна риса: інноваційні структури процвітають за умови координації трикутника «наука — бізнес — влада». Правове підґрунтя цього трикутника формують механізми партнерства, фонди, стимули. ЄС відіграє роль каталізатора, встановлюючи правила гри (наприклад, аби уникнути перетікання субсидій з одної країни в іншу) і фінансуючи об'єкти, як-от дослідницькі центри, мережі інкубаторів (програми *COSME, Horizon, Digital Europe* та ін.).

Порівняльний аналіз України, США та ЄС. Зіставлення українських підходів до правового регулювання інноваційної інфраструктури з американськими та європейськими вказує як на спільні риси, так і на відмінності.

Роль спеціального законодавства. Україна пішла шляхом ухвалення окремих законів для кожного виду інноваційних структур (технопарки, наукові парки, індустріальні парки та ін.), сподіваючись у такий спосіб надати імпульс їх створенню. Натомість США не мають законів про технопарки, а їх розвиток відбувався на основі загального бізнесового та земельного права, приватних ініціатив, підкріплених державною фінансовою підтримкою. Країни ЄС посідають проміжну позицію: деякі з них мають окремі нормативні акти чи урядові постанови (але не завжди закони парламенту) для кластерів / парків, а інші використовують гнучкі фор-

⁴² Europe 2020: A European strategy for smart, sustainable and inclusive growth. European Commission. Brussels. 3.3.2010. COM (2010) 2020. 32 p. URL: <https://ec.europa.eu/eu2020/pdf/COMPLET%20EN%20BARROSO%20%20%20007%20-%20Europe%202020%20-%20EN%20version.pdf> (дата звернення: 10.06.2025).

ми (асоціації, компанії) без створення нового правового статусу. Отже, українська модель має адміністративно-правову природу (визначення в законі, дати визначення), а західні — еволюційну (визначення можуть бути у підзаконних актах чи взагалі неформально усталені). Наприклад, слово «технопарк» в Європі та США не завжди є юридичним терміном, це радше описова назва для комплексу, а в Україні технопарк є юридичним поняттям зі спеціальним режимом.

Фінансово-правові стимули. У законах України, ухвалених на початку 2000-х рр., прописано чимало податкових і митних пільг (особливо для технопарків). Надалі їх було скорочено, але загалом зроблено акцент на створення спеціальних умов (особливий режим оподаткування інноваційної продукції та ін.). Натомість ЄС поступово відійшов від прямих податкових пільг, щоб уникнути викривлень конкуренції, і зараз підтримка інноваційним структурам надається через гранти, ваучери, конкурсні проекти. США традиційно використовували податкові стимули на загальнодержавному рівні (наприклад, федеральний податковий кредит на ДР) для всіх підприємств, а не окремо для парків; на рівні штатів могли існувати пільги для підприємств, розташованих у конкретних зонах. Отже, українське законодавство передбачає пряме стимулювання шляхом пільг, а законодавство ЄС і США — опосередковане стимулювання шляхом конкуренції за гранти та загальносистемні податкові послаблення.

Створення та еволюція. В Україні намагалися створити інноваційну інфраструктуру «зверху», тобто за допомогою законів. Це призвело до формального створення значної кількості структур (технопарків, наукових парків), але не всі вони стали дієвими осередками інновацій. У США та Європі багато інноваційних кластерів виникли еволюційним шляхом — навколо потужних університетів чи підприємств, за наявності підприємницької активності, а правове регулювання поширювалося постфактум лише на успішні моделі (наприклад, оформлення статусу фонду для *Sophia Antipolis*, коли цей парк уже функціонував). Водночас у Європі є і приклади планового створення інноваційної інфраструктури «з нуля». Наприклад, інноваційний центр «Сколково» в Росії створено федеральним законом 2010 р. з безпрецедентними пільгами, однак його успіх є дискусійним. Натомість Силіконова долина у США виникла без спеціального закону взагалі, що підкреслює роль сприятливого середовища.

Інтеграція науки та бізнесу правовими засобами. Українські наукові парки, створені з метою забезпечення інтеграції університетів і бізнесу, на практиці стикаються з бюрократичними перепонами: заклади вищої освіти повільно комерціалізують розробки, приватний інвестор не завжди довіряє державному сектору. В США інтеграція відбулася

завдяки закону Бая — Доула і традиції ініціативної фінансової підтримки від фондів, створення спін-оф компаній [14]. У багатьох країнах Європи у 2000-х рр. ухвалено закони, аналогічні закону Бая — Доула, які надали університетам право володіти патентами. Наприклад, у Німеччині у 2002 р. скасовано «професорський привілей» і запроваджено патентування в університетах⁴³. Правове забезпечення трансферу технологій має суспільний інтерес і в Україні — у 2019 р. Міністерство освіти і науки України підготувало та оприлюднило проєкт змін у стимулюванні діяльності у сфері трансферу технологій, але у 2021 р. цей законопроект № 4623 було знято з розгляду, хоча чинний Закон України «Про державне регулювання діяльності у сфері трансферу технологій»⁴⁴ має багато недоліків.

Моделі управління інноваційними структурами. Якщо в Україні ініціаторів і керівну компанію інноваційних структур визначає закон, у США і ЄС це робить ринок: керівними компаніями таких структур найчастіше є приватні або змішані девелопери, які самі шукають резидентів і беруть на себе бізнес-ризик. Завданням держави у цих країнах є не детальна регламентація діяльності таких структур, а створення для них сприятливих умов (земельних, фінансових).

Причини появи модельних форм. Причини успіху модельних технопарків у багатьох країнах схожі. Це наявність потужного якоря (університет, як-то Стенфорд чи Кембридж, або кілька університетів, як-то у RTP); існування дослідницького центру, як-то ЦЕРН у Женеві, який не створює окремого наукового парку, але стає каталізатором регіональної інноваційної екосистеми: у Женеві діє *Campus Biotech* (частина *Switzerland Innovation*), а поруч, у французькому регіоні *Pays de Gex*, функціонує інкубатор *INNOGEX (CERN Incubator)*; активна підтримка місцевої влади (виділення землі, співфінансування інфраструктури); підприємницька культура і доступ до фінансування (венчури в США, банківські кредити під держгарантії в Європі).

Отже, право само по собі не створює інновацій, але правильні правові кроки можуть стимулювати чинники успіху. В США вдало реформоване патентне законодавство для університетів забезпечило бурхливе зростання стартапів. У Франції завдяки наданню пріоритетного статусу і фінансування кластерам створено понад 60 кластерів, що сприяло

⁴³ Employee Inventions Act. Section 43. Transitional Provision. German Patent and Trade Mark Office. URL: https://www.dpma.de/docs/dpma/schiedsstelle/employee_inventions_act.pdf (дата звернення: 27.06.2025).

⁴⁴ Про державне регулювання діяльності у сфері трансферу технологій: Закон України від 14 вересня 2006 р. № 143-V. *Відомості Верховної Ради України*. 2006. № 45. Ст. 434.

збільшенню інвестицій у ДР. Україна має врахувати, що ухвалити закон недостатньо — необхідно, щоб закон сприяв запуску реальних проєктів.

Висновки та рекомендації. Україна створила базовий правовий фундамент для різних типів інноваційних структур, проте їхня ефективність залежить не лише від наявності законів, а й від реалізації цих законів та економічного середовища. Витрати на інновації в Україні скоротились у 2010—2021 рр. на 63 % (до 373 млн дол.), у 2023 р. — ще на 49 % (до 191 млн дол.), а в 2024 р. подвоїлися (382 млн дол.)⁴⁵. Але багаторічної статистики динаміки кількості інноваційно активних підприємств, наукових парків, кластерів, бізнес-інкубаторів та ін. фактично не існує внаслідок постійної зміни методики обстеження. У 2010 р. обстеженням були охоплені промислові підприємства як юридичні особи та їхні підрозділи; у 2015 р. — тільки юридичні особи, що мають не менше 50 працівників; а з 2022 р. — підприємства всіх видів економічної діяльності, а не лише промисловості, зокрема юридичні особи з чисельністю працівників не менше 10 осіб. Отже, охопленню підлягає ширше коло інновацій: не лише продуктові й процесні, а й організаційні та маркетингові.

Неефективність створених в Україні інноваційних структур часто зумовлена такими чинниками:

- відсутність довгострокових стратегічних програм [15];
- брак фінансування масштабних проєктів [16];
- хаотичність державної науково-технологічної політики [15];
- орієнтація на ринкові механізми з фокусом на короткострокові проєкти, що швидко дають результат, але не забезпечують стратегічного ефекту [17].

Загалом аналіз показав, що технологічні та наукові парки в Україні мають чітке законодавче визначення і досвід реалізації окремих проєктів, але потребують актуалізації, оскільки список технопарків не оновлювався з 1999 р., а податкові стимули значно скорочено. Індустріальні парки отримали новий імпульс завдяки змінам 2022—2023 рр., якими розширено пільги і фінансову підтримку, що зближує їх з європейськими індустріальними зонами розвитку і приваблює інвесторів. Станом на 2025 р. в Україні зареєстровано понад 100 індустріальних парків; водночас активними є лише кілька десятків (приблизно 30 %). Бізнес-інкубатори та інноваційні центри в Україні діють переважно як локальні ініціативи, правове поле для них є рамковим (загальним), і, можливо, варто на рівні підзаконного акта затвердити типовий порядок їх під-

⁴⁵ Innovation spending in Ukraine doubled in 2024 due to defense R&D. GMK Center. 2025. URL: <https://gmk.center/en/infographic/innovation-spending-in-ukraine-doubled-in-2024-due-to-defense-r/d/> (дата звернення: 07.07.2025).

тримки (оскільки попередня постанова 2009 р. скасована). Кластери — це сфера, де Україні слід виробити єдиний підхід: наразі кластери існують *de facto*, але їх офіційне визнання (принаймні визначення у законі або стратегії) і створення програми підтримки дало б змогу залучити кошти донорів, а самі кластери могли б активніше взаємодіяти з державою. Концепція розвитку національної інноваційної системи, де згадані всі ці елементи, існує⁴⁶, але потрібна їй реальна імплементація.

Досвід США вчить, що свобода підприємництва плюс точкові законодавчі стимули можуть породити потужні інноваційні оазиси навіть без центрального планування. Досвід ЄС вказує на важливість кластерної політики, коли уряд не командує, а координує і фінансує кооперацію між бізнесом і наукою.

Україні на шляху інтеграції до ЄС варто:

- привести стимули відповідно до правил ЄС (зробити акцент на грантову підтримку інноваційних структур, а не на податкові «оазиси», інакше після вступу до ЄС їх доведеться скасувати);

- сприяти міжнародній інтеграції вітчизняних технопарків і кластерів, зокрема включенню їх до європейських мереж (*European Cluster Collaboration Platform*), участі у програмах *Horizon Europe* як партнера. Це потребує адаптації правового поля (спрощення процедур міжнародного співробітництва для університетських парків, можливість отримувати гранти напряму);

- осучаснити законодавство про технопарки та наукові парки: можливо, об'єднати їх в одному законі про інноваційні парки, прибрати застарілі норми, надати нові стимули (наприклад, компенсацію відсотків за кредитами для індустріальних парків).

- законодавчо визначити статус кластерних організацій — не обов'язково окремим законом, а, наприклад, змінами до закону про інноваційну діяльність або про промислову політику, увівши поняття «інноваційний кластер (кластерна ініціатива)» за аналогією з європейською практикою. Це полегшить підтримку кластерів з бюджету на законних підставах;

- продовжувати забезпечувати взаємодію науки і бізнесу правовими механізмами: стимулювати створення інноваційних структур при університетах (принаймні стартап-центрів), зокрема згідно з вимогою / рекомендацією Міністерства освіти і науки України щодо наявності таких підрозділів, і надати їм більше господарської самостійності (спрощення передачі технологій у статутні капітали спін-оф компаній та ін.).

⁴⁶ Про схвалення Концепції розвитку національної інноваційної системи: Розпорядження Кабінету Міністрів України від 17 червня 2009 р. № 680-р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/680-2009-%D1%80#Text> (дата звернення: 12.06.2025).

Ефективне функціонування інноваційних структур — це завжди результат поєднання правильної державної політики і місцевих ініціатив. Закони покликані створювати умови і не заважати. В Україні правове поле загалом сформовано, але попереду — робота над його реалізацією: наповнення законів економічним змістом, фінансуванням, кадрами. Вивчення досвіду США та ЄС підтверджує, що сам по собі закон — лише інструмент. Важливо, як він застосовується. Законодавчі підходи, які спрацювали за кордоном, передбачали гнучкість, партнерство держави і бізнесу, прозорі критерії підтримки, довгострокові зобов'язання (як у випадку закону Бая — Доула, який забезпечив стабільність прав на інтелектуальну власність, чи програм ЄС, які гарантували фінансування кластерів на кілька років уперед).

Україна може адаптувати ці підходи, впроваджуючи європейські практики кластерного розвитку, створюючи юридичні механізми для швидкого запуску індустріального майданчика. Такі зміни підсилять чинне законодавство. Отже, крок за кроком, спираючись на власну правову базу та кращий світовий досвід, Україна може розбудувати ефективну систему інноваційних структур — основу модернізації економіки.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1. Lundvall B.-Å. National Systems of Innovation: Toward a Theory of Innovation and Interactive Learning. London: Pinter Publishers, 1992. 342 p.
2. Schumpeter J.A. The Theory of Economic Development: An Inquiry into Profits, Capital, Credit, Interest, and the Business Cycle. Cambridge (Mass.): Harvard University Press, 1934. 255 p.
3. Freeman C. Technology, Policy and Economic Performance: Lessons from Japan. London: Pinter Publishers, 1987. 212 p.
4. Єфремова К.В. Правові основи національної інноваційної системи. *Право та інновації*. 2017. № 1 (17). С. 9—13.
5. Кузнецова Н.С. Технологічні парки як об'єкт правового регулювання в Україні. *Юридичний вісник України*. 2019. № 7. С. 14—18.
6. Федосова А.Г. Правові проблеми розвитку бізнес-інкубаторів як форми державної підтримки підприємництва. *Південноукраїнський правничий часопис*. 2021. № 3 (1). С. 52—59. <https://doi.org/10.32850/sulj.2021.3.1.9>
7. Дейнеко Л.М., Коломієць Ю.Ю., Прудкий І.І. Інноваційна політика: українські реалії та європейські орієнтири. Київ: НІСД, 2018. 284 с.
8. Подрез-Ряполова І.В. Використання інноваційного підходу смарт-спеціалізації щодо забезпечення регіонального розвитку в Україні. *Право та інновації*. 2020. № 1 (29). С. 46—51. [https://doi.org/10.37772/2518-1718-2020-1\(29\)-5](https://doi.org/10.37772/2518-1718-2020-1(29)-5)
9. Павленко А.М. Порівняльно-правовий аналіз інноваційного законодавства країн ЄС і України. *Юридична наука*. 2021. № 5. С. 60—66.
10. Баланчук І.С., Михальченкова О.Є. Технологічні платформи у сфері інновацій — тренди в Європі та Україні. *Наука, технології, інновації*. 2021. № 2. С. 14—24. <http://doi.org/10.35668/2520-6524-2021-2-03>

11. Bertamino F., Bronzini R., De Maggio M., Revelli D. Regional policies for innovation: the case of technology districts in Italy. *Regional Studies*. 2017. Vol. 51. No. 12. <https://doi.org/10.1080/00343404.2016.1255321>
12. Bellini N., Teräs J., Ylinenpää H. Science and Technology Parks in the Age of Open Innovation. The Finnish Case. *Symphonya. Emerging Issues of Management*. 2021. No. 1. P. 25—44. <https://doi.org/10.4468/2012.1.03bellini.teras.ylinenpaa>
13. Simonen J., Herala J., Svento R. Creative destruction and creative resilience: Restructuring of the Nokia dominated high-tech sector in the Oulu region. *Regional Science Policy & Practice*. 2020. Vol. 12. No. 5. P. 931—954. <https://doi.org/10.1111/rsp3.12267>
14. Каплинський О.В., Соловійов В.П. Законодавча основа науково-технологічного та інноваційного лідерства США. *Наука та наукознавство*. 2017. № 1. С. 92—104. <https://doi.org/10.15407/sofs2017.01.092>
15. Попович О.С. Науково-технологічна та інноваційна політика: основні механізми формування та реалізації / За ред. д. е. н., професора Малицького Б.А. Вид. 2-ге, виправл. і доп. Київ: Ін-т досліджень науково-технічного потенціалу та історії науки ім. Г.М. Доброва НАН України, 2019. 400 с.
16. Popovych O., Popovych Z., Mischuk O., Kostrytsia O., Kavunenko L., Chernogayeva O., Lytvynko A., Mushkalo Yu., Klimentkova V., Vasilieva O., Onopriyenko M., Velenteichyk T., Khomenko Yu., Prymachenko S., Khorevin V., Zhyvaga O., Borozdykh N., Koretskyi A., Tkach D., Ryzhko L., Bessalova T. *Ukrainian Science and Technology Foresight: Strategic Directions and Prospects for the Development of Science and Technology*. Kyiv: Dobrov Institute for Scientific and Technological Potential and Science History Studies of the NAS of Ukraine, 2025. 84 p. <https://doi.org/10.5281/zenodo.14814096>
17. Андрощук Г.О., Жиляєв І.Б., Чижевський Б.Г., Шевченко М.М. Стратегія інноваційного розвитку України на 2010—2020 роки в умовах глобалізаційних викликів. Київ: Парламент. вид-во, 2009. 632 с.

REFERENCES

1. Lundvall, B.-Å. (Ed.). (1992). *National Systems of Innovation: Toward a Theory of Innovation and Interactive Learning*. Pinter Publishers.
2. Schumpeter, J.A. (1934). *The Theory of Economic Development: An Inquiry into Profits, Capital, Credit, Interest, and the Business Cycle*. Cambridge (Mass.): Harvard University Press.
3. Freeman, C. (1987). *Technology, Policy and Economic Performance: Lessons from Japan*. London: Pinter Publishers.
4. Yefremova, K.V. (2017). Legal foundations of the national innovation system. *Law and Innovations*, 1 (17), 9—13 [in Ukrainian].
5. Kuznetsova, N.S. (2019). Technological parks as a subject of legal regulation in Ukraine. *Yurydychnyi Visnyk Ukrainy*, 7, 14—18 [in Ukrainian].
6. Fedosova, A. H. (2021). Legal problems of the development of business incubators as a form of state support of entrepreneurship. *South Ukrainian Law Journal*, 3 (1), 52—59. <https://doi.org/10.32850/sulj.2021.3.1.9> [in Ukrainian].
7. Deineko, L.M., Kolomiets, Y.Y., & Prudkyi, I.I. (2018). *The Innovation policy: Ukrainian realities and European orientations*. Kyiv: NISD [in Ukrainian].

8. Podrez-Riapolova, I.V. (2020). Application of the innovative smart specializations approach for regional development in Ukraine. *Law and Innovations*, 1 (29), 46—51. [https://doi.org/10.37772/2518-1718-2020-1\(29\)-5](https://doi.org/10.37772/2518-1718-2020-1(29)-5) [in Ukrainian].
9. Pavlenko, A.M. (2021). A comparative legal analysis of innovation legislation of the EU and Ukraine. *Judicial Science*, 5, 60—66 [in Ukrainian].
10. Balanchuk, I. S., & Mykhalchenkova, O. Ye. (2021). Technological platforms in the field of innovation — trends in Europe and Ukraine. *Science, Technologies, Innovations*, 2, 14—24. <https://doi.org/10.35668/2520-6524-2021-2-03>, [in Ukrainian]
11. Bertamino, F., Bronzini, R., De Maggio, M., & Revelli, D. (2017). Regional policies for innovation: the case of technology districts in Italy. *Regional Studies*, 51 (12). <https://doi.org/10.1080/00343404.2016.1255321>
12. Bellini, N., Teräs, J., & Ylinenpää, H. (2012). Science and Technology Parks in the Age of Open Innovation. The Finnish Case. *Symphonya. Emerging Issues of Management*, 1, 25—44. <https://doi.org/10.4468/2012.1.03bellini.teras.ylinenpaa>
13. Simonen, J., Herala, J., & Svento, R. (2020). Creative destruction and creative resilience: Restructuring of the Nokia dominated high-tech sector in the Oulu region. *Regional Science Policy & Practice*, 12 (5), 931—954. <https://doi.org/10.1111/rsp3.12267>
14. Kaplynsky, O.V., & Soloviyov, V.P. (2017). Legal framework for the American science and technology leadership. *Science and Science of Science*, 1 (95), 92—104. <https://doi.org/10.15407/sofs2017.01.092> [in Ukrainian].
15. Popovych, O. S. (2019). *The science, technology and innovation policy: basic mechanisms of formation and implementation*. Kyiv: Dobrov Institute for Scientific and Technological Potential and Science History Studies of the NAS of Ukraine [in Ukrainian].
16. Popovych, O., Popovych, Z., Mischuk, O., Kostrytsia, O., Kavunenko, L., Chernogaeva, O., Lytvynko, A., Mushkalo, Yu., Klimenkova, V., Vasilieva, O., Onopriyenko, M., Velenteichyk, T., Khomenko, Yu., Prymachenko, S., Khorevin, V., Zhyvaga, O., Borozdykh, N., Koretskyi, A., Tkach, D., Ryzhko, L., & Bessalova, T. (2025). *Ukrainian Science and Technology Foresight: Strategic Directions and Prospects for the Development of Science and Technology*. Kyiv: Dobrov Institute for Scientific and Technological Potential and Science History Studies of the NAS of Ukraine. <https://doi.org/10.5281/zenodo.14814096>
17. Androshchuk, H.O., Zhylyiaiev, I.B., Chyzhevskiy, B.H., & Shevchenko M.M. (2009). *The innovation development strategy of Ukraine for 2010—2020 in the context of globalization challenges*. Kyiv: Parliamentary Publishing [in Ukrainian].

Одержано / Received 15.08.2025

Прорецензовано / Revised 18.09.2025

Підписано до друку / Accepted 25.05.2026

V.P. Soloviov, Dsc (Economics), professor, chief researcher
Dobrov Institute for Scientific and Technological Potential
and Science History Studies of the NAS of Ukraine
60, Taras Shevchenko boulevard, Kyiv, 01032, Ukraine
e-mail: solovyov.vp@gmail.com
<http://orcid.org/0000-0001-5087-9007>

THE REGULATORY FRAMEWORK OF INNOVATIVE
STRUCTURES: A COMPARATIVE ANALYSIS OF UKRAINE,
EUROPE, AND THE U.S.

The article contains results of a study devoted to the evolution and the current forms of regulation of innovative structures in Ukraine and abroad. Innovative structures in Ukraine (technoparks, science parks, industrial parks, business incubators, clusters, and technology platforms) are interpreted as institutional forms capable of ensuring sustainable innovation-driven development of the economy; a detailed overview of their regulation and key features is provided. Patterns of the innovative structures' evolution as institutions of the innovation-driven development were revealed, analysis their legal models in different countries was made, with the efficiency assessment of the respective legal regimes. A comparative legal analysis of the Ukrainian legislation with the U.S. and EU approaches to innovation infrastructure building and support was conducted. It is argued that the Ukrainian model rests upon regulation specific to the categories innovation infrastructure, whereas Western models rely primarily on flexible legal instruments, public-private partnerships, and financial incentives. A detailed overview of the innovation infrastructure categories in the U.S. (e.g. university technoparks, industrial parks and regional clusters, business incubators and startup ecosystems, and technological clusters) and EU practices (e.g. the earliest European technoparks, regulatory specifics pertaining to innovative structures at the EU level, legislations of selected EU countries on innovative structures, and the key EU directives on technoparks) is given. Special attention is devoted to a comparison of approaches to providing legal support for the innovation infrastructure in Ukraine, Europe, and the U.S., to determine the factors behind success of such structures in different jurisdictions. Also, the study aims at identifying the problems in the Ukrainian regulatory framework and substantiating its improvements in the European integration context. Factors contributing to the inefficiency of the innovative structures established in Ukraine were revealed. Fragmentation of the Ukrainian regulatory framework is emphasized, with outlining the steps towards its harmonization with European approaches, particularly regarding the development of cluster policy, technology transfer, and smart specialization. It is concluded that the Ukrainian legislation on innovation activities requires a comprehensive modernization with reference to best European and American practices, to build an effective national innovation system.

Keywords: *innovation structures, technology park, cluster, legislation, science park, business incubator, technology transfer, smart specialization, industrial park, innovation policy.*